

ARXIU / EFE

Les matances del laberint algerià

La successió de matances a Algèria durant el passat mes del ramadà ha sacsejat la consciència dels col·lectius de drets humans i de la indiferent diplomàcia europea. És l'agreujament d'un estat gairebé de guerra civil que amaga encara molts interrogants.

Les matances d'Algèria comeses durant el mes del ramadà han mobilitzat la fins ara passiva diplomàcia europea, han indignat els col·lectius de drets humans i han intensificat la polarització de la societat algeriana. Encara que matar hi sigui un fet quotidià des de poc després de la interrupció del procés electoral pels militars, el gener del 92, la brutalitat de les recents accions supera els tòpics més coneguts sobre

els horrors de qualsevol conflicte. Els assaltants, ebriss de sang i sadisme, degollen les dones, esclafen els nens, violen les adolescents, mutilen els homes i ho destrueixen tot al seu pas. Relizane, Oued Rion, Sidi Hamed, Aïn Tagoura són les últimes poblacions màrtirs d'una guerra que ha matat vuitanta mil persones, segons Amnistia Internacional. Una xifra que el govern algerià rebaixava a 26.536 persones, el 31 de desembre del 97.

Relizane i les altres poblacions esmentades són la constatació que, matances, n'hi ha, que no són una imaginació d'uns camperols abandonats a la seva sort. Però, qui hi ha darrere els escamots que actuen amb total impunitat, que tenen temps d'anar de casa en casa a liquidar tot ésser viu? És el primer misteri del conflicte, però no pas l'últim. El govern i la premsa que li és fidel responsabilitzen els grups islamistes d'un "terrorisme

onflicte fa sis anys han mort vuitanta mil persones

residual". Segons alguns polítics francesos, darrere aquests fets podria haver-hi el Grup Islàmic Armat (GIA), especialment després del pacte de l'Exèrcit Islàmic de Salvació (EIS) amb el govern, l'octubre del 1997. L'escriptor marroquí Tahar Ben Jelloun creu que podria tractar-se d'elements que han renegat de l'Islam en veure's derrotats, i per això s'explicaria que matin els nens, que representen la vida, i actuïn a les regions que han donat suport al Front Islàmic de Salvació (FIS). Alguns van més enllà i asseguren que moltes de les accions responen a interessos econòmics, amb la intenció de fer fora els camperols per prendre'ls les terres. Uns altres parlen de represàlies dels paramilitars, dirigits per l'exèrcit, contra les poblacions simpatitzants del FIS.

Regne de taifes. Tot són conjectures. És evident que l'EIS, amb forts lligams amb el FIS, va respectar l'alto el foc de la tardor, promulgat pel seu líder, Abassi Merzag, i que ara potser col·labora amb els militars per liquidar els bastions del GIA. També és clara la divisió al si del GIA, amb emirs que actuen a la seva regió sense respondre dels seus actes davant de ningú. La fragmentació del GIA també afecta el FIS, amb notables diferències entre els portaveus a l'exterior i els dirigents històrics encara engarjolats. Aquesta divisió és un gran obstacle per a qualsevol negociació amb els militars.

El segon misteri concerneix els militars. No se sap exactament quin és el poder real que té el president de la república, el general Liamine Zéroual. Hi ha qui diu que és ostatge del sector més dur, dels anomenats "eradicadors", que voldrien liquidar els islamistes armats; que entre els qui tenen més poder hi ha Mohàmmèd Lamari, cap de l'Estat Major de l'Exèrcit; i que és una incògnita el paper, en aquest laberint, del general Khàled Nezzar, el cervell del cop d'estat del 1992. Fins i tot hi ha qui comenta que els "eradicadors" coincideixen, quant a interessos, amb el GIA; és a dir, que no volen opcions de diàleg.

La societat algeriana, consternada per una guerra que no acaba d'entendre, també es troba dividida. Una part dels polítics aposten per la liquidació física dels islamistes armats i no es cansen de demanar als militars que armin la població. Entre ells es destaquen Saïd Sadi, el cap de l'Agrupament per la Cultura i la Democràcia (RCD), amb força entre la comunitat berber, i l'ex-primer ministre Redha Mâlek. A l'altra banda se situen els "dialoguistes", que, tot i condemnar les matances, creuen que cal

la majoria de les vegades les unitats de l'exèrcit arriben al lloc de la matança quan ja fa deu o dotze hores que se n'han anat els assaltants.

La divisió algeriana també afecta els intel·lectuals i els analistes europeus, especialment francesos. Els filòsofs André Glucksmann i Bernard-Henri Lévy, la dreta i els comunistes, coincideixen a responsabilitzar dels mals els islamistes, en una anàlisi amb pocs matisos. Argumenten que el govern algerià ha fet esforços suficients per a integrar els islamistes, amb dues

buscar una sortida política, encara que sigui negociant amb el FIS. N'és l'element més destacat Hocine Aït Ahmed, president del Front de Forces Socialistes (FFS) i impulsor de la plataforma de Roma de gener del 1995, potser el pla més moderat per sortir de la crisi respectant el poder dels militars i la força electoral del FIS. Ahmed, una de les figures de la guerra contra els francesos més respectada per la diplomàcia occidental, opina que els militars són responsables, en part, de les matances. "Hi ha formes de no-intervenció que equivalen a intervencions", va declarar a Nova Delhi, el novembre de l'any passat, quan participava en una reunió de la Internacional Socialista. El líder del FFS es referia a la passivitat dels militars, una acusació amb fonaments, perquè

eleccions, les presidencials i les legislatives. Una prova de la voluntat democràtica seria la presència de quatre diputats trotskistes al Parlament i de set ministres islamistes al govern. Els "dialoguistes", minoritaris, mencionen les responsabilitats dels militars en les matances, i els acusen d'haver causat el conflicte impedit la victòria electoral del FIS i rebutjant tota sortida negociada, entre les quals destaquen la de la plataforma de Roma.

La telegènia de les morts del ramadà ha fet que la societat europea es desvetllés de cop amb una causa per la qual lluitar després de Bòsnia. Encara que a Algèria hom hi mati des de fa sis anys, sembla que les morts d'ara siguin més insuportables que no les d'abans. La diplomàcia ha reaccionat sense

A la pàgina del costat, habitants de Daira de Ramika, una de les poblacions afectades per la matança de 400 persones el primer dia del ramadà, després del luctuós esdeveniment. Dalt, militars algerians, assenyalats per alguna gent com a responsables de moltes de les matances.

ARXIU

Entre dos focs

Del 1993 fins ara es calcula que han estat assassinats una setantena de periodistes a Algèria. I és que escriure sobre el que passa a Algèria des d'allà mateix és perillós, tant si hom vol ser imparcial com si és subjectiu. Ni la llibertat d'expressió ni l'expressió dirigida per qui sigui no poden evitar les condemnes, oficials o no. Els periodistes que encara resten a Algèria treballen entre dos focs, el dels islamistes radicals i el del govern de Zéroual.

Durant aquests darrers anys del conflicte algerià, els fonamentalistes del GIA, i esporàdicament l'EIS, han inclòs periodistes en les matances de civils. En vista de les amenaces de mort, alguns informadors proven el sempre difícil exili i uns altres continuen escrivint i fotografiant amb pseudònim. Els fonamentalistes acusen els periodistes, tots, des dels que fan política als que fan esports, de col·laborar amb el règim de Zéroual. De fet, l'acusació no és errònia, encara que sigui injusta, atès que tots els mitjans de comunicació d'Algèria són controlats pel govern, que vigila amb lupa els continguts i el llenguatge de premsa, ràdio i televisió, tant si són de titularitat pública com privada. Els primers a arribar a qualsevol matança sempre són les forces especials de l'exèrcit, que després pràcticament dicten la informació als periodistes, com explica Salima Ghezali, la directora de la publicació *La Nation*, tancada l'any 1996 per ordre governamental. A més, totes les fotografies i els textos que surten des d'Alger cap a l'exterior passen censura oficial. A part tot això, els periodistes dels mitjans de comunicació de titularitat pública, són obligats per una llei del 1995 a romandre al país. Així les coses, no és estrany que hi hagi una confusió important, tant a dins com a fora del país, sobre què passa actualment a Algèria. A. C.

que n'hagi tret l'aigua clara, com reconeix el ministre alemany d'Extrangers, Klaus Kinkel: "No pot haver-hi una anàlisi comuna de la situació perquè en aquest moment cap govern europeu no té dades per a comprendre què passa a Algèria".

La diplomàcia alemanya va ser la que va proposar la for-

Dalt, protesta del Front de Forces Socialistes per denunciar el frau a les eleccions municipals de l'octubre passat. Baix, militar algerià. Hi ha qui diu que el president Zéroual és ostatge del sector més dur de l'exèrcit.

mació d'una comissió d'enquesta, rebutjada amb energia pels mihtars algerians. Després d'un bon estira-i-arroña, la troika comunitària (Luxemburg, Regne Unit i Àustria) i el comissari Manuel Marín van visitar Alger per res. En un exercici d'hipocresia, Marín va elogiar els esforços "democratitzadors" dels militars i va assegurar que no hi havia indicis de "responsabilitat del poder" en les

matances. Segons diplomàtics de la Unió, els europeus estan convençuts que no es pot tirar endavant cap iniciativa, si els algerians no volen. Potser només és un pretext per a no actuar en un país amb el qual hi ha excel·lents relacions comercials i que es troba en mans d'uns militars als quals van donar carta blanca llavors del cop d'estat, a la primavera del 1992.

Mentre Europa segueix amb preocupació la crisi algeriana, Washington se la mira a distància. El Departament d'Estat mai no ha demostrat gaire simpatia als militars, encara que tampoc no els és hostil. Robert Pelletreau, ex-ambaixador a alguns països àrabs, va justificar el fet que la diplomàcia nord-americana no actués, llavors de la interrupció del procés electoral, perquè creia que era "un problema europeu". L'ex-ambaixador a Alger, Ronald Neumann, va justificar els militars afirmant que l'exèrcit actua d'una forma "compatible amb un estat de dret".

Però l'opinió de Neumann sembla que no és majoritària al Departament d'Estat, que mai no ha tallat els contactes amb el delegat del FIS a Washington ni amb un sector dels mihtars que recolzen Zéroual.

Antoni Castel